

Toimintaterapeuttiliiton
eduskuntavaaliteemat 2023

Sijoitus toimintaterapiaan on sijoitus tulevaisuuteen

Toimintaterapian ja muiden ennaltaehkäisevien kuntoutuspalveluiden merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa ja kevään eduskuntavaaleissa on suurempi kuin koskaan. Kuntoutus vastaa moniin yhteiskuntamme suurimmista haasteista: väestön ikääntymisen myötä kasvavan palvelutarpeen hillitsemiseen, ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseen, työssäjaksamisen tukemiseen, työvoimapulan ratkaisemiseen ja lopulta koko yhteiskunnan kantokyvyn varmistamiseen.

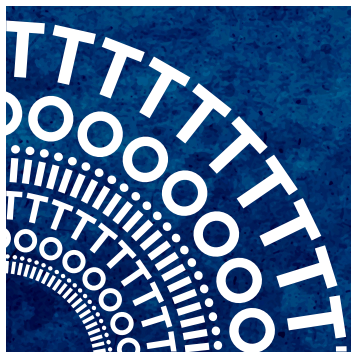
1. Toimintaterapialla kohti parempaa työkykyä

Työllisyyden lisääminen, työvoimapulan ratkaiseminen ja sitä kautta yhteiskunnan kantokyvyn parantaminen on laajasti jaettu yhteiskunnallinen tavoite. Jotta tavoite saavutetaan, työmarkkinoille tarvitaan entistä paremmin myös osatyökykyiset ja vaikeasti työllistyvät ihmiset. Lisäksi tulee huolehtia, että jo työelämässä olevat ihmiset jaksavat työssään. Tässä tarvitaan toimintaterapeuttien osaamista: **toimintaterapeutit ovat työ- ja toimintakyvyn arvioinnin ja edistämisen ammattilaisia**. Toimintaterapian ydiosaamista on toiminta ja se, miten sekä ihminen itse että ympäristö vaikuttavat toimintaan. **Tämä tulee tunnistaa, tunnustaa ja toimintaterapeuttien osaamista hyödyntää työkyvyn edistämisessä.**

Toimintaterapia tukee osatyökykyisen työhön paluuta

Mielenterveysongelmat ovat Suomessa kasvussa ja merkittävä sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyden syy. Toimintaterapeuttien ammatillinen osaaminen soveltuu erittäin hyvin esimerkiksi mielenterveyden ongelmista kärsivien ihmisten työhön paluuta tukevaan kuntoutukseen, sillä **toimintaterapeuteilla on välineet muokata ihmisen työtä ja ympäristöä tämän toimintakykyä vastaavaksi. Tämä osaaminen on otettava käyttöön.**

Myös pitkäaikaistyöttömien ja kroonisesti sairaiden tukeminen kohti osittaista työhön paluuta on tärkeää sekä inhimillisesti että kansantaloudellisesti. Uusiin sote-keskuksiin ollaan perustamassa työkyvyn tiimejä, joiden tarkoitus on tarjota työkyvyn tukemisen palveluita erityisesti niille, jotka eivät ole opiskelu- tai työterveyspalveluiden piirissä. Toimintaterapeuteilla on välineet ja osaamista auttaa kuntoutujaa löytämään tasapaino työn, toimintakyvyn ja muun elämän välillä. Tämän takia on **ensiarvoisen tärkeää, että toimintaterapeuttien osaamista hyödynnetään osana työkykytiimejä.**

Toimintaterapia tukee työssäkäyvien työkykyä

Työssäkäyvien ihmisten työ- ja toimintakyvyn ylläpitämisessä ja töihin paluun tukemisessa on keskeisessä roolissa työterveyshuolto. Työterveyshuollon ammattihenkilöt määrittämään laissa. Toisin kuin lääkärit, hoitajat, psykologit ja fysioterapeutit, toimintaterapeutit eivät toistaiseksi kuulu lain määrittelemiin työterveyshuollon ammattilaisiin. Tähän tarvitaan muutos. **Toimintaterapeuttien paikka on työterveyshuollossa muiden ammattilaisten rinnalla, sillä kuntoutus ja työkyvyn ylläpitäminen on moniammatillista yhteistyötä, jossa toimintaterapeuteilla on olennainen rooli.** Tällä hetkellä toimintaterapeuttien puuttuminen työterveyshuollon ammattihenkilöistä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että juuri toimintaterapeutin osaamisesta eniten hyötyvät työterveyshuollon asiakkaat eivät pääse toimintaterapiapalvelujen piiriin oikea-aikaisesti vaan vasta sen jälkeen, kun ovat kulkeneet palvelupolkua asiantuntijalta toiselle.

2. Toimintaterapia on keskeinen osa ennaltaehkäiseviä palveluita

Ennaltaehkäisyn monet hyödyt ovat yleisesti tiedossa. Mitä aiemmin ihminen saa apua ongelmiinsa, sitä nopeammin ongelma yleensä ratkeaa. Tällä on puolestaan suora yhteys avuntarpeesta aiheutuviin kustannuksiin: kun ongelmat ennaltaehkäistään tai niihin puututaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, säästyy samalla rahaa. Palvelutarpeen ennaltaehkäisy kannattaa siis sekä inhimillisesti että taloudellisesti.

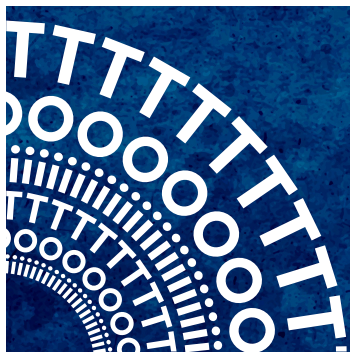
Toimintaterapia on olennainen osa toimivan ja vaikuttavan ennaltaehkäisyn palveluvalikoimaa. Jotta ennaltaehkäisy toimii, on siihen osoitettava riittävästi rahaa. Samoin on huolehdittava, että ennaltaehkäisevään työhön on riittävästi työntekijöitä. Tällä hetkellä sote-ala kärsii merkittävästä työvoimapulasta, joka koskee myös toimintaterapeutteja. On muistettava, että myös työvoimapulan ratkaisu on yksi toimivan kuntoutuksen ja ennaltaehkäisyn edellytys.

Ikääntyneiden arkikuntoutus parantaa elämänlaatua ja vähentää palvelutarvetta

Ennaltaehkäisevien palveluiden hyödyt koskevat kaikkia ikäryhmiä. Suomessa akuutti kysymys on väestön vanhenemisesta johtuva palvelutarpeen lisääntyminen, siihen vastaaminen ja toisaalta tästä aiheutuvien kustannusten hillitseminen. Panostaminen ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitämiseen ja varhaiseen kuntoutukseen on viisasta sekä yksilöiden itsensä että koko yhteiskunnan kannalta. **Terveystaloustieteellisen tutkimuksen mukaan toimintaterapia tukee iäkkäiden itsenäistä elämää ja parantaa näin heidän terveyttään.**

Itsenäistä asumista tukevat toimivat, ennaltaehkäisevät ja toimintakykyä ylläpitävät palvelut, joihin kuuluvat esimerkiksi arkikuntoutus sekä itsenäiseen suoriutumiseen ohjaavat toimintamallit. Arkikuntoutus on erityisesti toimintaterapeuttien sosiaali- ja terveydenhuoltoon tuoma käsite, ja se on yksi kotikuntoutuksen muodoista. **Arkikuntoutus on todettu kustannusvaikuttavammaksi kuin tavanomainen hoito.** Toimintaterapeutit ovat arkikuntoutuksen ja toimintakyvyn asiantuntijoita ja tärkeä osa moniammatillista verkostoa, joka tukee ikäihmisten toimintakykyä.

Ikäihmiset ovat heterogeeninen ryhmä, jolla on moninaisia palvelutarpeita. Tämän takia ikäihmisten kanssa toimittaessa on tärkeää huolehtia monialaisesta osaamisesta. **Oikea-aikaisilla toimintaterapiapalveluilla voidaan tukea ikäihmisten toimintakykyä laaja-alaisesti ja parantaa heidän elämänlaatuaan.** Esimerkiksi moniamma-

tillisessa kotihoidossa vuorovaikutuksellinen, ohjauksellinen keskustelu sekä tavoitteellinen harjoittelu asiakasta ja hänen lähipiiriään kuunnellen tukee yksilöllistä kotona asumista ja vahvistaa ikäihmisen roolia omassa elämässään.

Koulutoimintaterapia tukee sekä lapsen että yhteiskunnan hyvinvointia

Ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille sekä opiskelu- ja työkyvylle rakennetaan pohjaa jo lapsuudesta lähtien. Koulunkäynnin ja opiskelun myönteiset vaikutukset kansakunnan hyvinvoinnille tunnustetaan laajasti. Suomessa tulee varmistaa, että jokaisella lapsella ja nuorella on oppivelvollisuuden päätyttyä riittävät tiedot ja taidot siirtää jatkokoulutuksen tai työelämän pariin. Toimintaterapeuttien ammattitaito tukee tämän tavoitteen saavuttamista, ja siksi **toimintaterapeutteja tulee hyödyntää tulevaisuudessa entistä enemmän myös kouluissa.**

Koulunkäyntiin liittyvät lasten ja nuorten toimintakyvyn, hyvinvoinnin ja oppimisen ongelmat tunnustetaan ja niihin tulisi puuttua kouluissa mahdollisimman varhain. Suomalaista koulujärjestelmää on viime vuosikymmeninä kehitetty inklusioperiaatteen mukaan. Inklusio mahdollistaa lapsen oikeuden ylläpitää kotiympäristönsä kaverisuhteita ja toimia osana lähiympäristöään. Inklusion myötä samassa ryhmässä opiskelevien lasten toiminta- ja oppimiskykyjen erot ovat kuitenkin kasvaneet. Samoin lasten toimintakykyyn liittyvät edellytykset osallistua ryhmämuotoiseen tekemiseen ja toimintaan ovat eriytyneet. Tämä on lisännyt opettajien työn vaativuutta, oppilaiden syrjäytymisriskiä, heikentänyt oppimistuloksia sekä kasvattanut tarvetta lisätä ja kehittää niin pedagogista tukea kuin matalan kynnyksen moniammatillista yhteistyötä koulutyön arkiympäristössä. Lapsen osallistuminen ja toimijuus omassa arjessaan on merkittävää lapsen hyvinvoinnille. **Koulussa toteutuvan toimintaterapian avulla voidaan turvata ja edistää lasten ja nuorten toimintakykyä, kehitystä ja osallistumista oman arkinsa ikätasoihin toimiin ja tekemiseen.** Toimintaterapialla voidaan edesauttaa lasten ja nuorten osallistumista tukemalla niiden toimintataitojen kehittymistä, joita kouluarjessa ja oppimisessa tarvitaan.

Tulevaisuudessa kouluissa tulee työskennellä opettajien, avustajien, opiskelu- huollon ja kouluterveydenhuollon ammattilaisten rinnalla toimintakyvyn asiantuntijoita eli toimintaterapeutteja. Toimintaterapeuttien työskentely koulussa on myös kansainvälisten mallien mukaista.

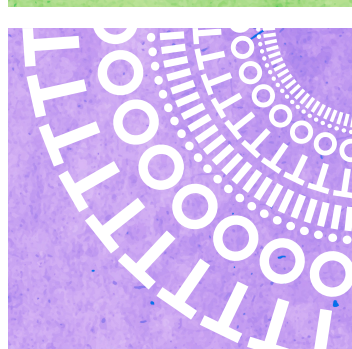
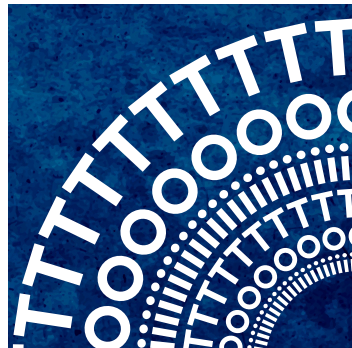
Lisätiedot

Kirsi Wikman, va. puheenjohtaja

kirsi.wikman@toimintaterapeuttiliitto.fi

Leila Mäkelä, toiminnanjohtaja

leila.makela@toimintaterapeuttiliitto.fi

Lähteet

Andersson, Li 2019. Hallitus on vahvistamassa oppimisen tukea. Kolumni 1.7.2019. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/hallitus-on-vahvistamassa-oppimisen-tukea> (haettu 21.2.2023)

Ashorn, Ulla – Lehto, Juhani (toim.) 2008. Tutkijapuheenvuoroja terveydenhuollosta. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77002/Tutkijapuheenvuoroja%20terveydenhuollosta%20M269%20Stakes.pdf?sequence=1> (haettu 21.2.2023)

Kjerstad, Egil – Tuntland, Hanne 2016. Reablement in community-dwelling older adults: a cost-effectiveness analysis alongside a randomized controlled trial. Health Economics Review 6(1).

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: Tavoitteena ikäystävällinen Suomi. STM raportteja 2020:29. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162455> (haettu 21.2.2023)

Lexén Annika 2014. Work and psychiatric disabilities. A person, environment, and occupation perspective on Individual Placement and Support. Lund: Lund University: Faculty of Medicine.

Niskanen, Satu – Forma, Leena – Salminen, Anna-Liisa – Aho Anna 2021. Kartoittava kirjallisuuskatsaus ikääntyneiden arkikuntoutuksen ominaispiirteistä. Gerontologia 35(1), 2021.

Paltamaa, Jaana – Pikkarainen, Aila – Janhonen Eija 2018. Keski-Suomen kotikuntoutuskokeilun tulokset ja suositukset. Kukoistava kotihoito -hankkeen osaraportti. STM raportteja ja muistioita 2018:52. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161256> (haettu 21.2.2023)

Toimintaterapia ja terveystaloustiede 2023 (suom.) Alkuperäinen julkaisu: Occupational Therapy and Health Economics 2020. The SJOT Foundation. Suomenkos Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry. Saatavissa: https://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/site/assets/files/2926/terveystaloustiede_valmis_web.pdf (haettu 21.2.2023)

Solantaus, Tytti 2008. Mahdollisuuksien kori: Lapsen kehityksen ja mielenterveyden tukeminen. Teoksessa Ashorn, Ulla – Lehto, Juhani (toim.) Tutkijapuheenvuoroja terveydenhuollosta, 251–267. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77002/Tutkijapuheenvuoroja%20terveydenhuollosta%20M269%20Stakes.pdf?sequence=1> (haettu 21.2.2023)

Sukula, Seija – Kanto-Ronkainen, Anne (toim.) 2022. Kuntoutuksen uudistaminen vuosina 2020–2022. Kuntoutuksen uudistamisen toimeenpano ja arviointia. STM raportteja 2022. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164422/STM_2022_23.pdf?sequence=1&isAllowed=y (haettu 21.2.2023)

Vänskä, Nea – Pollari, Kirsi – Sipari, Salla 2016. Lasten osallistumista ja toimijuutta vahvistavat kuntoutuksen hyvät käytännöt kirjallisuudessa. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kelan työpapereita 2016:94. Saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/161355/Tyopapereita94.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (haettu 21.2.2023)